
ARTYKUŁY

JANUSZ HELLER

Uniwersytet Warmińsko-Mazurski w Olsztynie

OCHRONA ŚRODOWISKA W NEGOCJACJACH POLSKI Z UNIĄ EUROPEJSKĄ

Wstęp

Ochrona środowiska była bardzo ważną częścią procesu negocjacji w sprawie członkostwa Polski w Unii Europejskiej. Celem tych rozmów było uzyskanie porozumienia na temat długości okresów przejściowych, w których Polska wypełni wszystkie unijne standardy w tym obszarze. W prezentowanym opracowaniu omówiono efekty negocjacji na tle głównych problemów ekologii występujących w Unii Europejskiej.

1. Problemy ekologii w Unii Europejskiej

Problematyka ochrony środowiska jest stosunkowo nowym przedmiotem zainteresowania państw i społeczności międzynarodowej. Jedną z pierwszych praktycznych inicjatyw w tym zakresie było powołanie przez Organizację Narodów Zjednoczonych w 1983 r. Światowej Komisji Środowiska i Rozwoju. Raport tej komisji „Nasza Wspólna Przyszłość”, zwany też „Raport Brundtland” (od nazwiska przewodniczącej pani Gro Harlem Brundtland) określił cele i kierunki przemian współczesnego życia, zgodne z zasadą trwałego i zrównoważonego rozwoju [Heller 2001].

Trwały i zrównoważony rozwój (Sustainable development) jest to taki rozwój, który zapewnia sprawiedliwe zaspokojenie rosnących potrzeb współczesnego społeczeństwa bez naruszania możliwości zaspokojenia potrzeb przyszłych pokoleń.

Zainteresowanie ekologią w państwach Unii Europejskiej ma swoje praktyczne uzasadnienie w problemach, które tam występują. Obecnie ocenia się, że jest to 5 głównych zagadnień:

- zanieczyszczenia wód i obniżanie się poziomu wód gruntowych;
- emisja gazów powodujących efekt cieplarniany oraz niszczących warstwę ozonową;
- zanieczyszczenia środowiska powodowane transportem samochodowym;
- zwiększone wytwarzanie odpadów komunalnych i toksycznych odpadów przemysłowych;
- ubożenie różnorodności biologicznej świata roślin i zwierząt.

Prowadzenie wspólnej działalności w dziedzinie ochrony środowiska zostało zapoczątkowane postanowieniami Jednolitego Aktu Europejskiego. Dokument ten został podpisany 17 lutego 1986 w Luksemburgu przez 9 państw (Belgia, Francja, Hiszpania, Holandia, Irlandia, Luksemburg, Niemcy, Portugalia i Wielka Brytania) oraz 28 lutego 1986 r. w Hadze przez pozostałe 3 państwa członkowskie EWG (Dania, Grecja i Włochy) – wszedł w życie 1 lipca 1987 r. Ustalenia zawarte w tym akcie w sprawie wspólnej polityki w ochronie środowiska zostały znowelizowane w Traktacie z Maastricht o utworzeniu Unii Europejskiej. Dokument ten został podpisany 7 lutego 1992 r., a wszedł w życie 1 listopada 1993 r. Sformułowano w nim cztery główne cele polityki ochrony środowiska Wspólnot Europejskich:

- zachowanie, ochronę i poprawę stanu środowiska naturalnego;
- ochronę zdrowia człowieka;
- racjonalne wykorzystanie zasobów naturalnych;
- wspieranie międzynarodowych działań na rzecz rozwiązywania regionalnych i światowych problemów środowiska naturalnego.

Realizacja tych celów ma służyć trwałemu oraz zrównoważonemu rozwojowi gospodarczemu państw członkowskich Unii Europejskiej. W ten sposób po raz pierwszy w oficjalnym dokumencie Wspólnot Europejskich pojawia się **zasada zrównoważonego rozwoju**. Ważną część tego rozwoju mają stanowić bezpośrednie działania służące ochronie środowiska. W ten sposób zaczął rozwijać się cały przemysł związany z ekologią. W ostatnich latach jest to jedna z najbardziej dynamicznie rozwijających się gałęzi gospodarczych w Unii Europejskiej.

Z kolei prawne podstawy wspólnotowej polityki ekologicznej, które przyjęto w Maastricht, zostały potwierdzone i włączone do Traktatu Amsterdamskiego. Dokument ten podpisano 2 października 1997 r., a prawnie obowiązuje od 1 maja 1999 r. Istotnym elementem tych przepisów jest 8 zasad polityki ochrony środowiska, którymi kieruje się Unia Europejska [Kąkol 2000]:

- **Zasada zrównoważonego rozwoju** obowiązuje we wszystkich państwach oraz politykach sektorowych Unii Europejskiej, polega na promocji zharmonizowanego i nieinflacyjnego rozwoju gospodarczego, który respektuje wymagania środowiska naturalnego, potrzebę zwiększania zatrudnienia, ochronę socjalną, poprawę warunków życia oraz rozwija solidarność między państwami członkowskimi.
- **Zasada gwarancji wysokiego poziomu ochrony środowiska** oznacza przyjęcie przez Komisję Europejską wysokich standardów we wszystkich kwestiach, w których występują problemy ochrony środowiska, zdrowia oraz bezpieczeństwa ludzi.
- **Zasada przezorności** opiera się na przekonaniu (domniemaniu) o tym, że jeśli określone działania mogą spowodować negatywne skutki dla środowiska, to należy bezzwłocznie im przeciwdziałać, nawet przed udokumentowaniem tych faktów od strony naukowej lub praktycznej.
- **Zasada prewencji** oznacza, że przeciwdziałanie negatywnym skutkom dla środowiska należy inicjować już na etapie planowania przedsięwzięć inwestycyjnych.
- **Zasada likwidacji szkód u źródła** zobowiązuje, np. emitentów zanieczyszczeń przemysłowych, do neutralizacji ich skutków już u wylotu komina fabrycznego lub budowy oczyszczalni ścieków przed ujęciem wody.
- **Zasada „zanieczyszczający płaci”** zobowiązuje do ponoszenia przez osoby fizyczne i prawne kosztów działań mających na celu wyeliminowanie lub ograniczenie zanieczyszczeń do poziomu ustalonego przez standardy emisji lub jakości.
- **Zasada integracji** oznacza obowiązek włączenia wymogów ochrony środowiska naturalnego do polityk wspólnotowych dotyczących funkcjonowania wspólnego rynku.
- **Zasada subsydiarności** zobowiązuje Unię Europejską do podejmowania działań nie należących do jej kompetencji wówczas, gdy cele proponowanych działań nie mogą być osiągnięte przez państwo członkowskie.

2. Wyniki negocjacji z Unią Europejską w obszarze „środowisko”

Polska swoje stanowisko w ochronie środowiska złożyła 8 października 1999 r. Natomiast Unia Europejska własną opinię w tej sprawie przedłożyła już 7 grudnia tego samego roku. Głównym przedmiotem negocjacji była liczba i długość okresów przejściowych. Ostatecznie rozmowy zostały zakończone 23 października 2001 roku. Natomiast oficjalne, ale tymczasowe zamknięcie tego rozdziału nastąpiło 26 października 2001 r. Był to równocześnie 18 w kolejności zamykany obszar. Syntetyczne efekty tych negocjacji przedstawiono w tabeli 1.

Oczyszczanie ścieków komunalnych, to pierwszy z wymienionych okresów przejściowych. Ma na celu redukcję zanieczyszczeń, których źródłem są ścieki

komunalne. Negocjacje prowadzone w ramach tego problemu objęły kilka kwestii merytorycznych powiązanych z wielkością aglomeracji. Unia Europejska operuje określeniem *Równoważna Liczba Mieszkańców* (RLM), która oznacza przeciętną ilość ścieków wytwarzaną przez jednego mieszkańca. Odpowiednie wielkości RLM przypisywane są też zakładom przemysłowym. Pozwala to na uwzględnienie w ocenie wielkości aglomeracji także ścieków odprowadzanych przez zakłady przemysłowe do kanalizacji miejskiej. W Unii Europejskiej od 31 grudnia 2005 roku wprowadza się obowiązek dwustopniowego (mechanicznego i biologicznego) oczyszczania ścieków komunalnych w aglomeracjach o wskaźniku od 2 tys. do 15 tys. RLM. Natomiast na tzw. obszarach wrażliwych wprowadza się wymóg oczyszczania trzystopniowego (z usuwaniem azotu i fosforu). Obszary wrażliwe są określane na podstawie oceny stopnia zagrożenia eutrofizacją, czyli tzw. przeżyźnieniem wód. Polega to na nadmiernym wzbogaceniu wody w związku azotu i fosforu, które prowadzi do gwałtownego wzrostu ilości glonów i roślin, co powoduje zaburzenie równowagi organizmów obecnych w wodzie i niekorzystne zmiany jej jakości. Polska w całości została uznana za obszar podatny na eutrofizację.

Pierwszy temat negocjacji, w ramach problemu oczyszczanie ścieków komunalnych, to obowiązek wprowadzenia *systemów kanalizacji zbiorczej*. W miejscowościach liczących powyżej 10 tys. RLM takie systemy będą musiały funkcjonować do końca 2008 r. Natomiast w tych od 2 tys. do 10 tys. RLM – do końca roku 2015.

Drugi temat, to *oczyszczalnie ścieków* – w aglomeracjach powyżej 100 tys. RLM – będą musiały funkcjonować do końca 2010 roku. Natomiast w miejscowościach liczących od 2 tys. do 100 tys. RLM powinny być zainstalowane do końca roku 2015.

Trzeci temat, to *oczyszczalnie ścieków w zakładach przemysłu rolno-spożywczego* – powinny funkcjonować do końca 2008 roku we wszystkich tego typu przedsiębiorstwach liczących powyżej 4 tys. RLM.

W opinii polskich negocjatorów szacuje się, że koszty rozbudowy sieci kanalizacyjnej wyniosą około 8,9 mld euro, a budowy i modernizacji oczyszczalni komunalnych ok. 2,3 mld euro. Nakłady te zostaną poniesione głównie przez regionalne i lokalne samorządy, a także przez właścicieli przedsiębiorstw przemysłu rolno-spożywczego. Częściowe pokrycie tych kosztów może być zrealizowane poprzez fundusze strukturalne pochodzące z Unii Europejskiej.

Zanieczyszczenie wody substancjami niebezpiecznymi jest drugim problemem w ramach, którego uzyskaliśmy okres przejściowy, w tym przypadku do końca 2007 roku. W porozumieniu na ten temat sformułowano działania, jakie powinniśmy podjąć w celu eliminacji lub zmniejszenia emisji substancji szczególnie niebezpiecznych do wód śródlądowych, przybrzeżnych i terytorialnych. Określono dopuszczalne stężenie tych substancji w ściekach przemysłowych

oraz wskaźniki jakości wód pod tym względem. Takie podejście umożliwia zrealizowanie porozumienia dwoma metodami. Pierwsza polega na przestrzeganiu przez przedsiębiorstwa granicy maksymalnie dopuszczalnego stężenia tych składników w ściekach przemysłowych. Natomiast druga metoda pozwala na wykazanie, na podstawie badań, że zanieczyszczenie wód, do których odprowadza się ścieki mieści się w określonych normach. Koszty dostosowania standardów w ramach tego problemu obciążą w głównej mierze zakłady przemysłowe.

Zintegrowane zapobieganie zanieczyszczeń i ich kontrola stanowi trzecią grupę problemów na realizację, których uzyskaliśmy czas do końca 2010 roku. Długość okresu przejściowego faktycznie wynosi jednak 3 lata. W Unii Europejskiej przepisy na ten temat zaczną bowiem obowiązywać dopiero z końcem 2007 roku. Istotą tego problemu jest zapobieganie lub minimalizowanie zanieczyszczeń powietrza, wody i gleby pochodzących z urządzeń przemysłowych. Chodzi tu głównie o duże zanieczyszczenia środowiska spowodowane np.: produkcją energii, produkcją i obróbką metali, działalnością przemysłu chemicznego, a także zagospodarowaniem odpadów. Każdy zakład przemysłowy powinien wybrać najlepszy możliwy sposób postępowania po to, żeby osiągnąć wysoki stopień ochrony środowiska rozumianego jako całość. „Zintegrowany” wiąże się bowiem z traktowaniem w sposób łączny wszystkich zanieczyszczeń (powietrza, wody i gleby) powstających w danym zakładzie przemysłowym. Tylko łączne spełnienie warunków ochrony środowiska w odniesieniu do wszystkich kategorii zanieczyszczeń będzie podstawą do otrzymania pozwolenia na działalność. Dla określenia wymagań, które musi spełnić zakład przemysłowy w zakresie redukcji zanieczyszczeń posłużono się koncepcją tzw. „*Najlepszej Dostępnej Technologii*” (NDT) [*Best Available Technique – BAT*]. NDT oznacza wybór najlepszej technologii, czyli najbardziej efektywnej z punktu widzenia ochrony środowiska. Oznacza też technologię dostępną na rynku i możliwą do zastosowania, z uwzględnieniem uwarunkowań technologicznych i finansowych. Realizacja problemów sformułowanych w tym okresie przejściowym wymaga ustanowienia przez Polskę nowych standardów emisji zanieczyszczeń. Koncepcja NDT nie została bowiem jeszcze ostatecznie sformułowana i nie ma mocy prawnej. Szacuje się natomiast, że dotyczyć będzie ok. 4 tys. istniejących oraz 300-400 powstających każdego roku zakładów, z których większość stosuje przestarzałe technologie w ochronie środowiska. Stąd koszty tych przedsięwzięć mają być znaczne, a dodatkowo trudne są do oszacowania.

Emisja substancji lotnych powstałych z magazynowania benzyny – to czwarty problem, a dotyczy on par pochodzących z benzyny i rozpuszczalników, których głównym źródłem jest system przechowywania i dystrybucji z terminali do stacji obsługi. Minimalne wymagania związane z poziomem emisji lotnych związków organicznych będą w Polsce obowiązywały już od zakończenia 2005

roku, a najpoważniejsze nakłady finansowe zostaną poniesione na dostosowanie warunków na stacjach benzynowych.

Opakowania i odpady z opakowań – to piąty problem, który stanowi jeden z elementów realizacji ogólnej strategii Wspólnot odnośnie gospodarki odpadami, a dokładniej reguluje gospodarkę opakowaniami i zużytymi opakowaniami w celu zmniejszenia ich oddziaływania na środowisko. Podstawowe zasady tej gospodarki polegają na zapobieganiu powstawania odpadów z opakowań oraz ich recykling, czyli ponowne, a nawet wielokrotne wykorzystanie. Jesteśmy zobowiązani do końca 2007 roku uregulować problem odzyskiwania minimum 50% materiałów pochodzących z odpadów opakowań, a kolejne 25% powinniśmy przetwarzać na nowe opakowania. W tym celu należy zbudować system zbiórki i segregacji odpadów. Elementem tego systemu będą opłaty ponoszone przez wprowadzających opakowania do obrotu handlowego, a mają być one przeznaczone na pokrycie kosztów utylizacji tych opakowań. Poza tym należy zbudować zakłady przetwórstwa odpadów i zakłady ich termicznego unieszkodliwiania.

Przemieszczanie odpadów jest szóstym problemem na uregulowanie, którego uzyskaliśmy okres przejściowy do końca 2007 roku, chociaż w stosunku do niektórych fragmentów tego zagadnienia mamy możliwość przedłużenia tego okresu do końca 2012 roku. Prawne uregulowanie nadzoru oraz kontroli obrotu odpadami między państwami członkowskimi oraz poza obszar Unii Europejskiej ma do zrealizowania dwa cele:

Pierwszy zakłada zorganizowanie nadzoru i kontroli nad przemieszczaniem odpadów w sposób zapewniający wysoki poziom ochrony środowiska i zdrowia człowieka. Państwa członkowskie mogą ze sobą współpracować w zakresie utylizacji odpadów, a poziom wystarczalności w tym zakresie osiągany jest na szczeblu Wspólnot Europejskich. Dopuszcza się tym samym rozwiązanie polegające na systematycznym wysyłaniu odpadów do utylizacji w innym państwie członkowskim. Określa się jednak wymagania, jakim musi odpowiadać kontrakt dotyczący unieszkodliwienia odpadów oraz zasady, na których może się odbywać ich tranzyt przez terytorium kraju członkowskiego.

Drugi uwzględnia istniejące zobowiązania międzynarodowe Wspólnot i dlatego określa zasady dotyczące eksportu oraz importu odpadów. W celu ochrony państw trzeciego świata zakazany jest m.in. eksport odpadów wymagających unieszkodliwienia. Można jednak wywozić poza obszar Unii Europejskiej, po spełnieniu pewnych warunków, odpady do odzysku.

Polska będzie musiała stworzyć system recyklingu, na który złożą się instrumenty ekonomiczne i rozwiązania wspierające systemy selektywnej zbiórki odpadów i obrót surowcami odzyskanymi z tych odpadów. Wdrożenie takiego systemu nie będzie możliwe do momentu uzyskania członkostwa. Stąd okres przejściowy do końca 2007 roku. Ponieważ kraje członkowskie dysponują zna-

czynnymi nadwyżkami surowców wtórnych, dopuszczenie do ich swobodnego obrotu z dniem członkostwa doprowadzi do tego, że firmy polskie będą, z uwagi na niższe ceny, preferowały surowce wtórne z innych krajów członkowskich. Zagrozi to stabilności finansowej polskiego systemu recyklingu, który w pierwszym okresie tworzenia powinien opierać się na gospodarce odpadami krajowymi. Drugą część wniosku stanowi lista odpadów niebezpiecznych, bądź trudnych do odzyskania. W Polsce nie przewiduje się ich odzysku na dużą skalę i w sposób całkowicie neutralny dla środowiska. Istnieje jednak ryzyko, że odpady te pojawią się w naszym kraju. Oficjalnie w celu ich recyklingu, a w rzeczywistości byłyby one spalane lub składowane. W pierwszej kolejności mamy obowiązek neutralizacji odpadów znajdujących się na tej liście, ale pochodzenia krajowego. Równocześnie jednak wystąpiliśmy o zastosowanie procedury umożliwiającej ściślejszy nadzór w stosunku do ich potencjalnego importu na teren Polski.

Polska uzyskała prawo do wystąpienia o przedłużenia okresu przejściowego do końca 2012 roku w sprawie zakazu przywozu odpadów z tworzyw sztucznych, makulatury, stłuczki szklanej oraz opon odpadowych. Odpady te można stosunkowo łatwo i bezpiecznie zagospodarować. Istnieje więc swoboda ich przemieszczania w obrębie Unii Europejskiej. Jeśli jednak okazałoby się, że odpady te zalegają w Polsce na składowiskach, to będzie można przedłużyć okres zakazu swobodnego handlu do końca 2012 roku.

Ochrona przed promieniowaniem jonizującym ze źródeł medycznych oparta jest na zapisach traktatowych dotyczących ochrony zdrowia pracowników i społeczeństwa. Postanowienia te stosuje się do pacjentów, poddawanych badaniom przy pomocy urządzeń medycznych emitujących promieniowanie jonizujące, głównie jest to aparatura rentgenowska. Polska uzyskała czas do końca 2006 roku na dostosowanie naszych warunków do przepisów obowiązujących w Unii Europejskiej. Wymagać to będzie czasochłonnych zmian w organizacji pracy jednostek służby zdrowia związanych z wprowadzeniem nowych zasad pracy w działalności terapeutycznej i diagnostycznej. Wiąże się też ze znacznymi kosztami wynikającymi z konieczności dokonania przeglądu wszystkich pracowni i urządzeń radiologicznych oraz ich wymianą lub modernizacją.

Zawartość siarki w paliwach. Polska uzyskała zgodę na redukcję zawartości siarki w ciężkich olejach opałowych do maksymalnego poziomu – 1% do końca 2006. Ciężki olej opałowy jest stosowany do opalania głównie małych i średnich instalacji nie posiadających technicznych możliwości do odsiarczania spalin. Stąd właśnie redukcja zawartości siarki w niektórych paliwach płynnych ma na celu zmniejszenie szkodliwej emisji dwutlenku siarki na człowieka i środowisko. Szacuje się, że realizacja tego postulatu może spowodować wzrost kosztów energii w tych instalacjach o ok. 18%. Ponadto polskie rafinerie, chcąc utrzymać

zbyt dla olejów opałowych, będą musiały dokonać kosztownych inwestycji związanych z budową odpowiednich instalacji.

Poza tym okresem przejściowym Polska będzie musiała dostosować się do wymogu redukcji siarki do maksymalnego poziomu 0,1% w lekkich olejach opałowych. Przepis ten będzie obowiązywał w całej Unii Europejskiej od 1 stycznia 2008 roku.

Składowanie odpadów odnosi się do poprawy standardów technologicznych, jakie powinny spełniać składowiska. Polska uzyskała zgodę na dostosowanie do wymagań Unii Europejskiej do końca czerwca 2012 roku. Wprowadza się podział na trzy rodzaje składowisk: odpadów niebezpiecznych, obojętnych oraz innych niż niebezpieczne. Nakłada się obowiązek redukcji odpadów biodegradowalnych umieszczonych na składowiskach, czyli rozkładanych w sposób naturalny pod wpływem mikroorganizmów. Zachodzi konieczność poprawy standardów technologicznych istniejących składowisk oraz wymóg takiego ustalenia opłaty za przyjęcie odpadów, aby wpływy pokryły nakłady inwestycyjne, koszt eksploatacji oraz przyszłe koszty zamknięcia i nadzoru nad zamkniętym składowiskiem przez 30 lat.

Tabela 1

Efekty negocjacji między Polską a Unią Europejską
w obszarze „środowisko”

Okresy przejściowe przyznane Polsce	Termin wprowadzenia unijnych norm (31 grudnia)
1. Oczyszczanie ścieków komunalnych	2015 (2008, 2010)
2. Zanieczyszczenie wody substancjami niebezpiecznymi	2007
3. Zintegrowane zapobieganie zanieczyszczeń i ich kontrola	2010
4. Emisja substancji lotnych powstałych z magazynowania benzyny	2005
5. Opakowania i odpady z opakowań	2007
6. Przemieszczanie odpadów	2007 (2012)
7. Ochrona przed promieniowaniem jonizującym ze źródeł medycznych	2006
8. Zawartość siarki w paliwach	2006
9. Składowanie odpadów	2012 (1.07)

Źródło: Zestawienie własne na podstawie: www.negocjacje.gov.pl. [Internet 2002].

Podsumowanie

Polska uzyskała łącznie 9 okresów przejściowych. W porównaniu z pozostałymi państwami kandydującymi, które otrzymały od 2 do 4 takich okresów, jest to więc wynik – jak niektórzy oceniają – bardzo korzystny. Owa korzyść odnosi się jednak wyłącznie do zakresu, wielkości oraz tempa nakładów inwestycyjnych ponoszonych na ochronę środowiska. Nie odnosi się natomiast do czasu oraz efektów osiągnięcia porównywalnych warunków z państwami Unii Europejskiej. Konieczne wydatki na ochronę środowiska będziemy ponosili w dłuższym okresie niż pozostałe państwa kandydujące, ale później też zaczniemy odczuwać korzyści wynikające z przestrzegania unijnych norm w tym obszarze negocjacyjnym. Jest to więc korzyść jedynie częściowa albo względna. Uzyskane efekty nie upoważniają zatem do jednoznacznego określenia, że jest to rozwiązanie bezwzględnie najbardziej korzystne spośród wszystkich państw kandydujących do Wspólnot Europejskich.

Bardzo przybliżone szacunki określają, że łączny koszt inwestycji koniecznych dla dostosowania naszych warunków w ochronie środowiska do norm obowiązujących w Unii Europejskiej wyniesie około 50 mld euro. Zakłada się, że udział Unii może dochodzić w niektórych przedsięwzięciach nawet do 1/3 całkowitych kosztów. Pozostałe natomiast powinna pokryć Polska (głównie zakłady pracy oraz samorządy) z dochodów własnych, kredytów oraz z budżetu państwa.

LITERATURA

1. Heller J. (2001): *Integracja Europejska. Wybrane problemy w pytaniach i odpowiedziach*. WSH-E, Włocławek, s. 87-90.
2. Internet: www.negocjacje.gov.pl.
3. Kąkol I. (2000): *Polityka Unii Europejskiej w zakresie ochrony środowiska – dostosowania Polski*. [w] *Polska i Unia Europejska. Stan obecny i wyzwania na przyszłość*. Oprac. red. U. Płowiec, Placet. Warszawa, s. 225-254.

JANUSZ HELLER

OCHRONA ŚRODOWISKA W NEGOCJACJACH POLSKI Z UNIĄ EUROPEJSKĄ

STRESZCZENIE

Z szacunków wynika, że koszty dostosowania warunków ochrony środowiska do norm obowiązujących w Unii Europejskiej wyniosą w Polsce ok. 50 mld euro. Zakłada się, że udział Unii może dochodzić nawet do 1/3 całkowitych nakładów. Pozostałe natomiast powinny zostać poniesione głównie przez zakłady pracy oraz samorządy lokalne i regionalne z dochodów własnych, kredytów oraz z budżetu państwa.

Polska uzyskała 9 okresów przejściowych. W porównaniu z pozostałymi państwami kandydującymi, które otrzymały od 2 do 4 takich okresów, jest to wynik – jak niektórzy oceniają – bardzo korzystny. Wydatki na ochronę środowiska będziemy ponosili w dłuższym okresie niż pozostałe państwa kandydujące, ale później też zaczniemy odczuwać korzyści wynikające z przestrzegania unijnych norm. Uzyskane efekty nie upoważniają zatem do jednoznacznego określenia, że jest to rozwiązanie bezwzględnie najbardziej korzystne spośród wszystkich państw kandydujących do Wspólnot Europejskich. Jest to więc korzyść jedynie częściowa albo względna.

JANUSZ HELLER

PROTECTION OF THE NATURAL ENVIRONMENT IN POLAND-EU NEGOTIATIONS

SUMMARY

It is estimated that the costs of adjusting the conditions of environment protection in Poland to the EU standards will amount to about 50 billion euro. It is assumed that the EU may pay even up to 1/3 of the total cost. The rest should be paid mainly by factories, workshops and local authorities from their own income, credits and the state budget.

Poland received 9 adjustment periods. Compared with other candidate countries, which received from 2 to 4 of these periods, our result is - in some opinion - very good. We will pay the environmental protection expenses for a longer time, but it will also take more time for us to profit by the fulfilling of the EU standards. So the effects of our negotiations cannot be called the best among the countries that candidate for the EU under every aspect. So the profit is only partial and relative.